

शासकीय, निमशासकीय व शासन अनुदानित
संस्थांमधील सेवामध्ये भरतीसाठी महिलांकरीता
३०% जागा आरक्षित ठेवणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय, क्र.-संकीर्ण २०१७/प्र.क्र. १९१/१७/कार्या-२
नविन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक:- १५ डिसेंबर, २०१७

- संदर्भ :-** १) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक- ८२/२००१/मसेआ-२०००/ प्र.क्र.४१५/
का-२, दिनांक २५.५.२००१
- २) सा. प्र.विभाग, शासन परिपत्रक क्र.- एसआरव्ही- १०९७/प्रक्र.३१/९८/१६-ब,
दिनांक १६ मार्च १९९९
- ३) सा.प्र.विभाग, शासन परिपत्रक क्र.- एसआरव्ही-१०१२/प्र.क्र.१६/१२/१६-ब,
दिनांक १३ ऑगस्ट, २०१४
- ४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या शासन परिपत्रक क्रमांक- सीबीसी २०१२/
प्र.क्र.१८२/ विजाभज-१, दिनांक २५ मार्च, २०१३
- ५) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक- संकीर्ण-२०१७/ प्र.क्र.३० / का-२,
दिनांक १०.४.२०१७
- ६) आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांचे क्रमांक-मबाविआ/मवि/का-६/३०%/सुधारणा/२९०,
दि.१९/१/२०१७ चे पत्र.

प्रस्तावना :-

शासकीय, निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थांमधील सेवामध्ये सरळसेवा भरतीसाठी महिलांकरीता ३०% जागा दि. १ एप्रिल, १९९४ पासून राखीव ठेवण्यात आलेल्या आहेत. या विभागाच्या संदर्भाधीन क्रमांक-(१) च्या आदेशान्वये महिलांच्या ३०% आरक्षणाच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने एकत्रित आदेश निर्गमित करण्यात आलेले आहेत. या शासन निर्णयानुसार खुल्या प्रवर्गात निवड झालेल्या महिलांच्या बाबतीत नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडून प्राप्त होणाऱ्या उमेदवारांच्या नॉन-क्रिमीलेअर प्रमाणपत्रांची तपासणी करण्याचे अधिकार आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांना प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

२. या अनुषंगाने शासनाच्या दि. २५.५.२००१ च्या आदेशात अनेक बाबींची स्पष्टता नसल्याने निर्णय घेण्यास अडचणी येत असल्याने उमेदवारांच्या नॉन क्रिमीलेअरच्या प्रमाणपत्रांच्या पडताळणीच्या कामास विलंब होत असल्याचे निदर्शनास आले होते. यानुसार महिलांच्या ३०% आरक्षणाच्या अंमलबजावणीत सुधारणा सुचविण्यासाठी आयुक्तालय स्तरावर एक समिती स्थापन करण्यात आली होती. सदर समितीमध्ये यशदामधील मोफत सल्ला केंद्र यांचा समावेश करण्यात आला होता. सदर समितीने सुचविलेल्या /केलेल्या शिफारशी तसेच महिलांच्या ३०% समांतर आरक्षणासंदर्भात सामान्य प्रशासन विभाग व सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश

लक्षात घेता, या विभागाच्या दि. २५.५.२००९ च्या आदेशात सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

वरील पार्श्वभूमीवर महिलांच्या ३०% आरक्षणाच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीने या विभागाच्या दिनांक २५.५.२००९ च्या आदेशात खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहेत.

१) दिनांक २५/५/२००९ च्या शासन निर्णयातील मुद्दा {(एक)(१०)} संदर्भात स्पष्टीकरण करण्यात येते की, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या संदर्भाधीन क्र.-(३) येथील दि. २५.३.२०१३ च्या परिपत्रकान्वये मागास प्रवर्गासाठी जे निकष व कार्यपद्धती विहित करण्यात आलेली आहे, त्यानुसारच खुल्या प्रवर्गासाठीच्या नॉन क्रिमीलेअरच्या प्रमाणपत्रांबाबत सक्षम प्राधिकारी म्हणून संबंधित तहसिलदार व नायब तहसिलदार यांनी तसेच प्रमाणपत्रांच्या पडताळणी बाबत आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी कार्यवाही करावी. तसेच विभागाच्या दिनांक २५.०५.२००९ च्या शासन निर्णयातील (एक)(११) येथील तरतूदीनुसार इ.मा.व., भ.ज. (क) आणि भ.ज.(ड) यांच्याकरीता उन्नत आणि प्रगत व्यक्ती अथवा गट (क्रिमीलेअर) बाबत सामाजिक न्याय विभागाने वेळोवेळी निश्चित केलेले निकष व अटी लागू राहतील.

एखाद्या विधवा / घटस्फोटीत / परित्यक्त्या महिलेची निवड महिला आरक्षणांतर्गत झालेली असल्यास अशा प्रकरणी नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्राकरीता उत्पन्न ग्राह्य धरताना खालील कार्यपद्धतीचा अवलंब करावा.

(अ) विधवा महिलेच्या बाबतीत ती स्वतंत्र रहात असल्यास तिच्या पतीच्या निधनामुळे प्राप्त झालेले उत्पन्न तसेच तिचे स्वतःचे उत्पन्न नॉन क्रिमीलेअरकरीता ग्राह्य धरावे.

(ब) घटस्फोटीत महिलेच्या बाबतीत घटस्फोटीत महिलेला तिच्या भूतपूर्व पतिकडून मा. न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार मिळणाऱ्या पोटगीची रक्कम म्हणून तिचे स्वतःचे उत्पन्न ग्राह्य धरावे. तसेच नोकरी करीत असल्यास तिचे स्वतःचे उत्पन्न ग्राह्य धरावे.

(क) परित्यक्त्या महिलेच्या बाबतीत ३०% आरक्षणाचा शासन निर्णय दिनांक १/८/१९९७ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी सदर महिला उमेदवारांच्या बाबतीत गृहभेट देऊन परित्यक्त्या म्हणून प्रमाणित करणे आवश्यक आहे. यासंदर्भात कौटुंबिक हिंसाचार अधिनियम २००५ अंतर्गत मा. न्यायालयात केस दाखल झालेली महिला स्वतंत्र राहत असल्यास अशा महिलेचे तिचे स्वतःचे उत्पन्न किंवा अशी महिला नोकरी करीत नसल्यास तिच्या वडिलांचे उत्पन्न नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्राकरीता ग्राह्य धरण्यात यावे.

२) विभागाच्या दि. २५/५/२००९ च्या शासन निर्णयातील तरतूद {(दोन)(अ) (३)} संदर्भात स्पष्टीकरण करण्यात येते की, जाहिरातीमध्ये अर्ज करावयाच्या अंतिम दिनांकापासून उमेदवाराचे मागील तीन आर्थिक वर्षांचे सरासरी उत्पन्न नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्रासाठी ग्राह्य धरण्यात यावे. तसेच त्याच दिनांकाची महिलेची वैवाहिक स्थिती विचारात घेऊन त्यानुसार तिचे नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र स्विकारण्यात यावे.

३) विभागाच्या दि. २५/५/२००९ च्या शासन निर्णयातील तरतूद क्रमांक- {(दोन) (अ) (४)} संदर्भात स्पष्टीकरण करण्यात येते की नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र निर्गमित करते वेळी उमेदवारास तहसिल कार्यालयाने सर्व कागदपत्रे साक्षांकित करून देण्यात यावीत. नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र प्राप्त करण्यासाठी उमेदवाराने सादर केलेली सर्व कागदपत्रे

(परिशिष्ट-२ मधील अर्जासह) साक्षांकित करून दोन प्रतीत उमेदवारांस देण्यात यावीत. अर्ज व कागदपत्रे उमेदवाराने नियुक्ती प्राधिकाऱ्यास सादर करावीत. नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्रांची छाननी करताना कागदपत्रांची व मूळ अर्जाची साक्षांकित प्रत महिला व बाल विकास आयुक्त कार्यालयाने संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडून मागवावीत.

तथापि सद्यःस्थितीत प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांच्याबाबतीत आता संबंधित उमेदवारांकडे अथवा त्यांना ज्या तहसिल कार्यालयाने नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र दिले आहे त्या कार्यालयाकडे उमेदवाराची मूळ कागदपत्रे / साक्षांकित प्रती उपलब्ध होणे शक्य नाही. त्यामुळे अशा प्रकरणांच्या बाबत या विभागाच्या दि. २५.५.२००९च्या आदेशात नमूद केलेल्या कार्यपद्धतीप्रमाणेच गृहभेटी देवून प्रलंबित प्रकरणांचा निपटारा करण्याबाबत आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे तसेच संबंधित विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास यांनी कार्यवाही करावी.

४) या विभागाच्या दि. २५/५/२००९ च्या शासन निर्णयातील मुद्दा {(दोन) (७)} मध्ये सुधारणा करून संदर्भाधिन क्र.-५ येथील शासनाच्या दिनांक १०.४.२०१७ च्या आदेशान्वये अधिकारांचे विकेंद्रीकरण करून गट-अ व गट-ब संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या बाबतीत नॉन क्रिमीलेअरच्या प्रमाणपत्रांची पडताळणी करण्याचे अधिकार सह आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांच्याकडे तर गट-क आणि गट-ड च्या बाबतीत हे अधिकार विभागीय स्तरावर विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास यांना प्रत्यार्पित करण्यात आलेले आहेत. तरी यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

२. उपरोक्त बाबींव्यतिरीक्त शासनाच्या महिला व बाल विकास विभागाच्या संदर्भाधीन क्रमांक-१ येथील दिनांक २५.५.२००९ च्या आदेशातील अन्य बाबींसंदर्भातील कार्यवाही त्या आदेशात नमूद केल्याप्रमाणेच करण्यात यावी.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१७१२१६१२१३४३७१३० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(स्मिता निवतकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

प्रत माहितीसाठी :-

१) मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

- २) मा. राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) अप्पर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उप आयुक्त (महिला), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे.
- ७) सर्व विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास विभाग (आयुक्तालयामार्फत)
- ८) सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी. (आयुक्तालयामार्फत)
- ९) सर्व मंत्रालयीन विभाग
- १०) सर्व मंत्रालयीन विभागाच्या अधिपत्याखालील सर्व कार्यासने
- ११) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- १२) सर्व महानगरपालिका
- १३) सर्व जिल्हाधिकारी
- १४) सर्व तहसिलदार / नायब तहसिलदार
- १५) निवड नस्ती, का-२